

РОЛЬ PR В БОРОТЬБІ З КОРУПЦІЄЮ

Юзьков Т. М.,

аспірант кафедри політології

Львівського національного університету імені Івана Франка

ORCID ID: 0009-0006-8626-637X

tarasyuzkovv@gmail.com

У статті досліджено важливість ролі PR в боротьбі з корупцією, адже корупція має руйнівний вплив на імідж країни, а важливим інструментом у протистоянні цьому явищу є публічні відносини (PR). Важливість ролі PR у зв'язках з громадськістю закріплено у конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції (UNCAC), яка визнає важливість інформування громадськості та освіти, як засоби боротьби з цим явищем. З урахуванням стрімкого розвитку медіа, інтернет-платформ, а також поширення соціальних мереж, де кожен може швидко обмінюватися інформацією, ретельно продумана PR-стратегія стає необхідністю для політичних лідерів. Уміння ефективно комунікувати допомагає у вирішенні кризових ситуацій, зменшенні конфліктів і виробленні сприятливого клімату для прийняття необхідних рішень. PR-стратегії політичної влади стають інструментом, який допомагає впливати на громадську думку, забезпечуючи підтримку для важливих реформ і програм. У статті проаналізовано різні аспекти ролі PR у боротьбі з корупцією, зокрема: можливостях PR в зміні культурного сприйняття корупції, наведені приклади молодіжних освітніх кампаній та телевізійних роликів, спрямованих на підвищення обізнаності громадськості, підтримують цю ідею. Розуміння та впровадження сучасних методів PR є необхідним елементом в сучасному світі, де інформація швидко мінлива, а довіра громадськості є ключовою для ефективного функціонування системи. Другий аспект статті висвітлює роль PR у підтримці повідомлень про корупцію та стимулюванні громадян до її протидії. У третій частині окреслено роль PR у підвищенні підтримки антикорупційних заходів урядом шляхом інформування громадськості про їхні успіхи та досягнення. У завершальній частині статті обговорюється важливість подальшого дослідження впливу антикорупційних PR-кампаній на громадську свідомість та поведінку. Підкреслюється, що розуміння ефективних стратегій PR є ключем до успішної боротьби з корупцією та створення відповідального суспільства.

Ключові слова: Зв'язки з громадськістю (PR), корупція, інформаційне суспільство, PR-кампанії, PR-стратегії.

Постановка проблеми. В умовах сучасного інформаційного суспільства, PR відіграє важливу роль у боротьбі з корупцією, побудові ефективної комунікації, як всередині організації, так і назовні, стає в ряд найважливіших цілей керівництва, незалежно від того, чи це структури влади, комерційна компанія або громадська організація. Ефективна комунікація та формування позитивного іміджу політичних лідерів і органів влади стають ключовими факторами для забезпечення стабільності та довіри суспільства. З урахуванням стрімкого розвитку медіа, інтернет-платформ, а також поширення соціальних мереж, де кожен може швидко обмінюватися інформацією, ретельно продумана PR-стратегія стає необхідністю для сучасного функціонування політичної системи. Уміння ефективно комунікувати допомагає у вирішенні кризових ситуацій, зменшенні конфліктів і виробленні сприятливого клімату для прийняття необхідних рішень. PR-стратегії політичної влади у боротьбі з корупцією, стають інструментом, який допомагає впливати на громадську думку, забезпечуючи підтримку для відповідних важливих реформ і програм.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Примітно, що вагомий внесок у розвиток досліджень за проблематикою дослідження зробили українські вчені. Серед них, варто виділити дослідження О. Шевченко, Т. Пояркової, М. Зацеревкіної, В. Березенка й інших авторів. Зокрема, О. Шевченко звертається до проблематики оцінки ефективності різних PR-стратегій. У фокусі досліджень Т. Пояркової перебуває кризовий PR. Застосування PR-технології у формуванні політичного іміджу вдало досліджує М. Зацерківна. В. Березенко ж звертає свою увагу на особливості застосування PR-стратегій в українському політикумі.

У контексті проблематики дослідження варто відзначити розвідки таких закордонних авторів з США, Великої Британії, Франції, Німеччині, Нідерландах та інших розвинених країнах, як Й. Штробек, С. Кіусіс, Д. Хаттон, Д. Грінбер, Д. Ледінгем, Г. Лейхті, М. Пріор-Міллер П. Харлоу, Ф. Буарі, М. Матр, М. Кольєр і М. Томас. Так, Доктор Пекс Харлоу (Сан-Франциско) у своїй роботі вивчив 472 дефініції поняття «PR» і дійшов висновку, що PR – це одна з найважливіших функцій управління будь-якого рівня. Д. Ньюс, А. Скотт і Дж. Турк в книзі «Це PR. Реалії публік рілейшнз» сформулювали 10 базових принципів зв'язків з громадськістю, що розкривають особливості функціонування, засадничі правила та виміри ефективності досліджуваного феномену.

Мета дослідження полягає в аналізі ролі та впливу професійних комунікаційних стратегій, ефективних методів та інструментів, які використовуються PR-практиками задля протидії корупції.

Виклад основного матеріалу. Існує думка, що суспільство здатне призвичаїтися до умов корупції виходячи із власних мотиваційних аспектів. Індивід буде і здатен скоювати правопорушення, якщо та вигода, яку він отримує за таку діяльність, буде перевищувати вигоду на яку він витрачав би той самий час у іншій сфері діяльності. Таку теорію висунув М.Беккер, котрий зауважив, що індивіди порушують закон не тому, що їх мотивація відрізняється від мотивації інших осіб, а тому, що відмінними у даній ситуації є вигоди та витрати (Becker, 1974).

Такий дослідник, як О. Терещук виводить два наступні аспекти корупції: перший виступає протизаконним діянням посадових осіб, яке спрямоване на особисте збагачення, а другий як стійку взаємодію владних структур із криміногенним середовищем, де останньому сприятимуть його протиправній діяльності шляхом використання тих повноважень, які надала при подібному взаємозв'язку йому держава. Сам дослідник вважає, що надзвичайно небезпечним постає другий аспект, адже при даній формі вираження корупції відбувається перехід стабільного функціонування протиправних відносин між владною структурою та структурами криміногенними, що в подальшому призведе, до їх стійкого функціонування (Терещук, 2000, С. 177).

Багато країн страждають від проблеми корупції, вплив корупції на імідж будь-якої країни є руйнівним, тому що негативне сприйняття, яке одного разу утвердилося у свідомості людей, не так легко змінити, для цього потрібен час та застосування ефективних механізмів. Безумовно, корупція була і, на жаль, залишається однією з головних проблем. Правовий аспект корупції проявляється в тому, що, з одного боку, вона порушує право як об'єктивну категорію, тобто порушує закон, а з іншого – держава вживає правових та інших передбачених законом заходів для боротьби з цим негативним соціальним явищем. Згідно з визначенням В. Дем'янчука, антикорупційна політика – це спеціальний тип державної політики, що систематично та комплексно здійснюється через цілеспрямовану, свідому діяльність відповідних суб'єктів виключно на підставі чинного законодавства з метою протидії корупції як негативному соціальному явищу. Ця політика полягає у впровадженні конкретних заходів впливу на об'єкти правових відносин у суспільстві, у створенні нормативних актів та проведенні організаційних заходів, спрямованих на реалізацію антикорупційної функції держави (Дем'янчук, 2016).

«Антикорупційна політика – це комплекс правових, економічних, освітніх, виховних, організаційних та інших заходів, спрямованих на створення системи запобігання і протидії корупції та усунення причин її виникнення». Одним із методів який входить в такий комплекс та є вагомим чинником ефективності у боротьбі з корупцією є PR. (НАЗК. Національне агентство з питань запобігання корупції, 2024).

Йеспер Штробек та Спіро Кіусіс стверджують, що PR – це зусилля, спрямовані на те, щоб впливати, встановлювати, будувати та підтримувати корисні відносини, а також репутацію, яка є невід'ємною складовою при побудові ефективної PR стратегії. Багато сучасних стратегій і тактик політичних зв'язків з громадськістю мають давнє коріння. Це, наприклад, управління відносинами та їх розвиток, управління репутацією, залучення зацікавлених сторін, позиціонування та сегментація, дослідження опозиції, риторика та переконання. У широкому розумінні, політичні зв'язки з громадськістю можна визначити як управлінський процес, за допомогою якого організація або окремий суб'єкт з політичною метою через цілеспрямовану комунікацію та дії прагне впливати, а також встановлювати, будувати та підтримувати вигідні відносини та репутацію з ключовими групами громадськості, щоб сприяти підтримці своєї місії та досягненню поставлених цілей (Strömbäck & Kioussis, 2013)

Джеймс Хаттон сверджував, що PR є критично важливими на всіх етапах залучення громадськості, чи це стосується підлітка, який вперше формує прихильність до певної політичної сили, чи до політики чинної влади. Тобто політичні зв'язки з громадськістю – це зусилля, спрямовані на те, щоб впливати, встановлювати, будувати та підтримувати вигідні відносини, а також репутацію, і не надавати перевагу одній концепції над іншою. Політичні зв'язки з громадськістю не обмежуються простим поширенням інформації та обміном нею для периферійно залученої громадськості. Те, що є більш важливим – це репутація, яка залежить скоріше від рівня залучення зацікавлених сторін (Hutton, 2001).

PR виявляється невід'ємною складовою в боротьбі з корупцією, оскільки ефективно спілкування з громадськістю та засобами масової інформації допомагає не лише підвищувати усвідомленість про проблему, але і формувати позитивне ставлення до антикорупційних ініціатив, що сприяє досягненню поставлених цілей.

По-перше, PR допомагає змінювати культурне сприйняття, це особливо важливо щодо дрібної корупції, яка є досить поширеною, у випадку дрібних хабарів (до прикладу поліцейським чи місцевим чиновникам). Найефективнішим заходом протидії може бути навчання та надання можливості окремим людям здійснювати опір таким діям. Прикладом може слугувати молодіжна освітня PR кампанія "Скажи "ні" корупції", поширена в багатьох країнах Тихоокеанського регіону. Ця кампанія була висвітлена в рамках Міжнародного дня боротьби з корупцією, організованого UNODC's. Кампанії з підвищення обізнаності громадськості також можуть бути використані для зміни культури в державних установах і окремих організаціях, таким чином, борючись як з попитом, так і з пропозицією хабарництва. Прикладом такої кампанії є телевізійний рекламний ролик, знятий UNODC's, який показує, як чиновники низького рівня відмовляються від хабарів. Такі повідомлення є важливим інструментом у довгостроковій роботі зі створення антикорупційної культури в організаціях, урядах і суспільстві в цілому (United Nations Office on Drugs and Crime Decision, 2008).

По-друге, PR підтримує повідомлення про проблему корупції. PR стратегія може бути спрямована на те аби спонукати свідків корупції інформувати владу, забезпечуючи їх достовірною інформацією про те, як повідомляти про корупцію і які права та вигоди вони матимуть, якщо це зроблять. Широко розповсюджуючи цю інформацію, PR допомагає заохотити більше людей повідомляти про корупцію і, таким чином, створює значну кількість потенційних союзників для правоохоронних органів. Прикладом такого антикорупційного піару може бути використання ФБР рекламних щитів на автомагістралях для заохочення повідомлень про корупцію в м. Олбані, столиці штату Нью-Йорк (The Morning Call, 2016). Аналогічно, комунікаційні кампанії можуть бути важливими в певних галузях або окремих компаніях для заохочення повідомлень про корупцію та інформування персоналу про зобов'язання щодо дотримання антикорупційного законодавства. Наприклад, частина британської PR кампанії проти відмивання грошей «Повідом про це» спрямована на те, щоб фахівці в окремих галузях точно знали, як і чому потрібно подавати повідомлення про підозрілу діяльність до правоохоронних органів, що однозначно сприятиме збільшенню кількості таких повідомлень (Law Society, 2018).

По-третє, PR допомагає збільшити підтримку населенням антикорупційних зусиль уряду. Ця функція PR полягає у підвищенні обізнаності населення про антикорупційні дії уряду та його помітні успіхи. Наприклад, Міністерство юстиції США публікує прес-реліз щоразу, коли отримує обвинувальний вирок за хабарництво або інший злочин, пов'язаний з корупцією. У країнах, де антикорупційні заходи вважаються неефективними або взагалі відсутніми, таке використання PR може зміцнити легітимність уряду, розвіюючи уявлення про те, що уряд безнадійно корумпований або некомпетентний. Він також може бути використаний для громадської підтримки зусиль з примусу до виконання законів, спрямованих проти популярних політиків, які, ймовірно, намагатимуться підірвати ці зусилля, атакуючи їхню легітимність. Усвідомлюючи це, UNODC's опублікувало «Білу книгу» про найкращі практики формування громадської підтримки антикорупційних зусиль та на міжнародному рівні організує заходи щодо протидії корупції, таким прикладом став "International Anti-Corruption Day", який відбувається щороку 9 грудня (United Nations Convention against Corruption, 2004).

По-четверте, проблема корупції стоїть перед сучасним суспільством як один з найскладніших викликів, що потребує комплексного підходу для подолання. Одним зі складових цього підходу є використання стратегій публічних відносин (PR), які можуть впливати на сприйняття та реакцію суспільства на корупційні явища. Вивчення PR-стратегій у боротьбі з корупцією стає важливим напрямом досліджень, що знаходить відгук у наукових та практичних роботах авторитетів у цій галузі. Один з таких авторитетів – Джеймс Е. Грінберг, відомий американський вчений у галузі публічних відносин. У своїй важливій праці "Managing Public Relations", Грінберг провів аналіз впливу PR-стратегій на динаміку корупції, розкриваючи те, як розробка ефективних комунікаційних стратегій може змінити сприйняття та реакцію суспільства на корупційні явища. Висновки Грінберга відкривають нові горизонти для розуміння того, як через відкритий та ефективний PR можна формувати позитивні зміни у боротьбі з корупцією та сприяти створенню прозорого та відповідального суспільства. Його дослідження підтримує необхідність вдосконалення комунікаційних підходів, як інструменту зміни громадського світосприйняття корупційних явищ і сприянням створенню належних умов для подолання цієї проблеми. Такий підхід відкриває перспективи для побудови ефективних стратегій комунікації, які забезпечать більшу участь громадськості у процесі протидії корупції та сприятимуть формуванню етичних цінностей у суспільстві. Загалом, дослідження у галузі PR-стратегій у боротьбі з корупцією виявляється ключовим для розуміння механізмів впливу комунікаційних підходів на процес подолання цієї соціальної проблеми та визначення шляхів її вирішення (Grunig & Hunt, 1984).

У розмовах про сьогоднішнє, важливим поняттям є «антикорупційна діяльність». Слід зазначити, що цей термін не має однозначної визначеності, а представляє собою сукупність інших понять, пов'язаних з заходами проти корупції. Серед так званих «компонентів» антикорупційної діяльності можна виділити антикорупційну політику та стратегію. Останні, своєю чергою, включають антикорупційне законодавство (основу), діяльність антикорупційних органів, формування та поширення антикорупційної культури і свідомості у суспільстві, належне фінансування та реалізацію антикорупційних програм, а також міжнародне антикорупційне співробітництво. Так, до прикладу оновлення зазнало антикорупційне законодавство України в результаті прийняття 14 жовтня 2014 року, так званого «антикорупційного пакета законів». Ключовим серед останніх є Закон України «Про запобігання корупції», який визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, а також правила усунення наслідків корупційних правопорушень. Одним з таких законних інструментів, який безумовно сприятиме, якщо його ефективно буде використано, є PR (Закон України «Про запобігання корупції», 2014).

PR є важливим інструментом у боротьбі з корупцією. Це визнання закріплено в Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції (UNCAC), стаття 13 якої вимагає від держав-учасниць «здійснювати заходи з інформування громадськості, які сприяють нетерпимості до корупції, а також програми освіти населення», а стаття 6 закликає держав-учасниць «підвищувати та поширювати знання про запобігання корупції». Ці інформаційні кампанії держав-учасниць містять ряд інструментів, зокрема такі як відео, музика та малюнки, щоб донести свої антикорупційні повідомлення. Уряди виконують свої зобов'язання за Конвенцією Організації Об'єднаних Націй проти корупції (UNCAC) у різній спосіб, і приклади антикорупційних кампаній з інформування громадськості доволі численні та різноманітні. Відомим прикладом ефективного використання PR є діяльність Незалежної комісії з боротьби з корупцією Гонконгу, яка щорічно витрачає мільйони доларів на проведення тисяч семінарів для інформування державних службовців і приватних осіб про наслідки корупції та способи боротьби з нею. Нью-Йорк також розгорнув широкомасштабні освітні програми з подібним успіхом (United Nations Conventio Against Corruption, 2004).

Окрім урядових кампаній, такі глобальні організації, як Управління ООН з наркотиків і злочинності (UNODC), та неурядові організації, як Transparency International (організація, яка відома Індексом сприйняття корупції та Глобальним корупційним барометром, має представництво більш ніж у 110 країнах світу), також регулярно долучаються до заходів з підвищення обізнаності громадськості з питань корупції. Так, для прикладу, з їхніх останніх досліджень, Індекс сприйняття корупції (CPI) малює тривожну картину Східної Європи та Центральної Азії – регіону, який бореться з дисфункціональним верховенством права, зростаючим авторитаризмом та системною корупцією. Середній показник 35 балів зі 100 ставить цей регіон на друге місце у світі за найнижчим показником сприйняття корупції. Загалом індекс за 2023 рік показує, що корупція процвітає в усьому світі. CPI оцінює 180 країн і територій світу за рівнем корупції в державному секторі за шкалою від 0 (дуже корумпована країна) до 100 (дуже чиста країна). Згідно з даними, які показує організація, цього року Україна піднялася на три пункти в CPI (36/100), продовживши 11-річне зростання. Це сталося в той час, як війна Росії проти України створила величезні виклики для державного управління та інфраструктури України, підвищивши таким чином корупційні ризики. Ключову увагу у 2023 році в Україні було приділено реформі системи правосуддя, включаючи реструктуризацію органів суддівського самоврядування та посилення суддівської незалежності. Зусилля, були спрямовані на посилення спроможності та незалежності антикорупційного агентства (НАБУ) та антикорупційної прокуратури (САП), у поєднанні з національною антикорупційною стратегією та всеосяжною програмою її реалізації, створили міцний фундамент для подальших антикорупційних зусиль. Такий прогрес також підтверджується активною участю PR, зв'язків з громадськістю (Transparency International, 2023).

Отже, подальше вивчення теми впливу антикорупційних PR-кампаній на громадську свідомість і поведінку може сприяти розвитку нових підходів до управління PR та боротьби з корупцією в сучасному інформаційному суспільстві. Дослідження може виявити нові стратегії та техніки, які сприятимуть боротьбі з корупцією більш ефективно. Зрештою, ефективність конкретної антикорупційної PR-кампанії залежатиме від того, яку з цілей вона намагається досягти. Дослідження може розкрити різні підходи та стратегії, що дозволяють досягти різноманітних цілей в антикорупційній діяльності. Зазначимо, що об'єднує всі описані прояви антикорупційного піару – це намагання проінформувати якомога більше людей про корупцію як проблему і, в багатьох випадках, надихнути цих людей на дії. Таким чином, дослідження впливу PR-стратегій у боротьбі з корупцією відкриває шлях до розробки більш ефективних інструментів та підходів, спрямованих на створення прозорого, відповідального суспільства, яке активно вступає у боротьбу з корупцією.

Yuzkov T. The role of PR in the fight against corruption

The article examines the importance of the role of PR in the fight against corruption, since corruption has a devastating impact on the image of a country, and public relations (PR) is an important tool in countering this phenomenon. The importance of PR's role in public relations is enshrined in the United Nations Convention against Corruption (UNCAC), which recognizes the importance of public awareness and education as a means of combating this phenomenon. Given the dynamic development of media and online platforms and the proliferation of social networks where everyone can quickly share information, a carefully thought-out PR strategy is becoming necessary for political leaders. The ability to communicate effectively helps to resolve crises, reduce conflicts, and create a favorable climate for making the necessary decisions. PR strategies of political authorities are becoming a tool that helps to influence public opinion, providing support for important reforms and programs. The article analyzes various aspects of PR's role in the fight against corruption, including the potential of PR to change cultural perceptions of corruption, and provides examples of youth education campaigns and television commercials to raise public awareness that support this idea. Understanding and implementing modern PR methods is a necessary element in today's world, where information is rapidly changing and public trust is key to the effective functioning of the system. The article's second aspect highlights PR's role in supporting messages about corruption and encouraging citizens to fight it. The third part outlines the role of PR in increasing government support for anti-corruption measures by informing the public about their successes and achievements. The final part of the article discusses the importance of further research on the impact of anti-corruption PR campaigns on public awareness and behavior. It is emphasized that understanding effective PR strategies is the key to the successful fight against corruption and the creation of a responsible society.

Key words: Public relations (PR), corruption, information society, PR campaigns, PR strategies.

Література:

1. Дем'янчук В. Сучасні методологічні підходи до визначення поняття та юридичного змісту антикорупційної політики. Прикарпатський юридичний вісник. 2016. Т. 15, № 6. С. 88–91.
2. Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist/zapobigannuyaproavamkorupts/antikoruptionsiyne-zakonodavstvo-ukraini/>
3. Національне Агентство з питань запобігання корупції Антикорупційна політика URL: <https://nazk.gov.ua/uk/antukoruptionsijna-polityka/>
4. Терещук О. Адміністративна відповідальність за корупційні правопорушення : дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2000. 177 с.
5. Becker G. Crime and Punishment: An Economic Approach. Essays in the Economics of Crime and Punishment. 1974.
6. Hutton J., Goodman M., Alexander J., & Genest C. Reputation Management: The New Face of Corporate Public Relations?. Public Relations Review, 2001. P. 247–261. URL: https://www.academia.edu/9467608/Reputation_management_the_new_face_of_corporate_public_relations
7. Grunig J. Hunt T. Managing-Public-Relations. URL: https://www.researchgate.net/profile/JamesGrunig/publication/322802009_Managing_Public_Relations/links/5a70b327a6fdcc33daa9dfad/Managing-Public-Relations.pdf
8. Strömbäck J. Kiousis S. Political Public Relations: Old Practice, New Theory-Building. URL: <https://www.divaportal.org/smash/get/diva2:706703/FULLTEXT01.pdf>
9. Law Society. Flag it Up Campaign. URL: <https://www.lawsoc-ni.org/flag-it-up-campaign-1>
10. The Morning Call: FBI using billboards in fight against Albany corruption. URL: <https://www.mcall.com/2016/01/29/fbiusing\billboardsinfightagainstalbanycorruption/>
11. Transparency International CPI 2023 For Eastern Europe & Central Asia: autocracy & weak justice systems enabling widespread corruption URL: <https://www.transparency.org/en/news/cpi-2023-eastern-europe-centralasiaautocracy-weak-justice-systems-widespread-enabling-corruption>
12. United Nations Convention against Corruption (UNCAC) URL: https://www.unodc.org/documents/brussels/UN_Convention_Against_Corruption.pdf
13. United Nations Convention Against Corruption United Nations New York, 2004 URL: https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf
14. United Nations Office on Drugs and Crime Decision – Your choice in acting against corruption. URL: https://www.youtube.com/watch?v=fLfi_vZxje0&list=PL19B9267BB56D08

References:

1. Demianchuk V. (2016) Suchasni metodolohichni pidkhody do vyznachennia poniattia ta yurydychnoho zmistu antykoruptsiinoi polityky. [Modern methodological approaches to defining the concept and legal content of anti-corruption policy]. Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk. 2016. T. 15, № 6. S. 88–91 [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy «Pro zapobihannia koruptsii» vid 14 zhovtnia 2014 roku № 1700-VII. [Law of Ukraine "On Prevention of Corruption" dated October 14, 2014 No. 1700-VII.]. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist/zapobigannyaproyavamkorupts/antikoruptsiyne-zakonodavstvo-ukraini/> [in Ukrainian].
3. Natsionalne Ahenstvo z pytan zapobihannia koruptsii. Antykoruptsiina polityka. [National Agency for Prevention of Corruption Anti-corruption policy]. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/antikoruptsiyna-polityka/> [in Ukrainian].
4. Tereshchuk O. Administratyvna vidpovidalnist za koruptsiini pravoporushennia [Administrative responsibility for corruption offenses] : dys. ... kand. yuryd. nauk. Odesa, 2000. 177 s. [in Ukrainian].
5. Becker G. Crime and Punishment: An Economic Approach. Essays in the Economics of Crime and Punishment. 1974 [in English].
6. Hutton J., Goodman M., Alexander J., & Genest C. Reputation Management: The New Face of Corporate Public Relations?. Public Relations Review, 2001. P. 247–261. URL: https://www.academia.edu/9467608/Reputation_management_the_new_face_o_corporate_public_relations [in English].
7. Grunig J. Hunt T. Managing-Public-Relations. URL: https://www.researchgate.net/profile/JamesGrunig/publication/322802009_Managing_Public_Relations/links/5a70b327a6fdcc33daa9dfad/Managing-Public-Relations.pdf [in English].
8. Strömbäck J. Kioussis S. Political Public Relations: Old Practice, New Theory-Building. URL: <https://www.divaportal.org/smash/get/diva2:706703/FULLTEXT01.pdf> [in English].
9. Law Society. Flag it Up Campaign. URL: <https://www.lawsoc-ni.org/flag-it-up-campaign-1> [in English].
10. The Morning Call: FBI using billboards in fight against Albany corruption. URL: <https://www.mcall.com/2016/01/29/fbiusingbillboardsinfightagainstalbanycorruption/> [in English].
11. Transparency International CPI 2023 For Eastern Europe & Central Asia: autocracy & weak justice systems enabling widespread corruption URL: <https://www.transparency.org/en/news/cpi-2023-eastern-europe-centralasiaautocracy-weak-justice-systems-widespread-enabling-corruption> [in English].
12. United Nations Convention against Corruption (UNCAC) URL: https://www.unodc.org/documents/brussels/UN_Convention_Against_Corruption.pdf [in English].
13. United Nations Convention Against Corruption United Nations New York, 2004 URL: https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf [in English].
14. United Nations Office on Drugs and Crime Decision – Your choice in acting against corruption. URL: https://www.youtube.com/watch?v=fLFi_vZxe0&list=PL19B9267BB56D08 [in English].

Стаття надійшла до редакції 29.03.2024

Стаття рекомендована до друку 15.05.2024